

ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ

Продовжуючи розповідати про Твої права, студенте, хочемо розказати про найважливіші моменти, які виникають при користуванні послугами залізниці.

Основний документ, на який ми будемо робити посилання це є **Правила перевезень пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України**, які затверджені Наказом Міністерства транспорту України (*надалі Правила*). Ти, як пасажир, маєш право користуватися всіма послугами, передбаченими нормами, зокрема Правилами, маєш право на їх належну якість та необхідну, доступну, достовірну інформацію про них, не забуваючи при цьому дотримуватись обов'язків покладених на Тебе, як пасажир.

У цьому випуску ми розглянемо питання про надання послуг залізницею на вокзалі, правила купівлі і терміни дійсності квитків, повернення платежів за невикористані проїзні документи, права і обов'язки при проїзді у вагоні, провіз ручної поклажі, контроль за проїздом і відповідальність.

Пасажир - це фізична особа, яка користується залізничним транспортом на підставі особистого проїзного документа або є членом організованої групи осіб, яка проїздить на підставі придбаного групового проїзного документа. Названі особи вважаються пасажиром з моменту придбання квитка на поїзд до моменту завершення поїздки.

Проїзний документ - це документ встановленого Укрзалізницею зразка, який посвідчує право пасажиром на проїзд залізничним транспортом.

Надання послуг залізницею на вокзалі

Вокзал (приміщення для пасажирів на проміжних станціях) залізниці це є комплекс спеціальних споруд, приміщень, обладнання, призначених для обслуговування пасажирів, надання їм платних послуг, управління рухом поїздів та розміщення персоналу.

До складу вокзального комплексу входять: посадочні платформи, пішохідні тунелі та мости, переходи через залізничні колії, багажні приміщення, частина прилеглої до споруди привокзальної площі.

Відповідно до Правил **користуватися вокзалом та приміщенням для пасажирів мають право:**

- пасажирів, які придбали проїзний документ, який посвідчує право на проїзд;
- громадяни, які проводжають пасажирів;
- громадяни, які зустрічають пасажирів.

Вокзал забезпечує обслуговування пасажирів цілодобово. Для осіб, які мають проїзні документи, вхід до залів обслуговування безплатний, для осіб, які таких документів не мають, - за плату. Вхід до касового залу безплатний.

У години з 22.00 до 6.00 в залах вокзалу можуть знаходитися тільки особи, які мають залізничні квитки на сьогодні та завтра, а також ті, що зустрічають та проводжають пасажирів.

На платформах та в приміщеннях вокзалу **забороняється:**

- смітити, кидати та залишати будь-які предмети на колії, платформі, підлозі, підвіконнях, сидіннях у залі чекання;
- пошкоджувати чи забруднювати майно залізниці;
- розпивати спиртні напої, палити у невстановлених місцях;
- продавати чи купувати квитки з рук;
- підходити ближче ніж на 0,5 метра до краю платформи з часу після оголошення про подачу чи прибуття поїзда до часу його повної зупинки;
- самостійно перевозити ручну поклажу засобами перевезення пошти чи багажу

залізниці;

- захищати зали, вестибюль вокзалу, проходи в залах чекання та платформи власною ручною поклажею;

- заносити у вокзал та здавати на зберігання до автоматичних чи стаціонарних камер схову зброю, вибухові, інфекційні, радіоактивні речовини, бензин, гас, ацетон, спирт та інші легкозаймисті та легкогорючі речовини.

Правила купівлі і терміни дійсності квитків

Для проїзду у поїзді **необхідно мати** проїзні документи та пред'являти їх перед посадкою в поїзд провідникові вагону або особі, яка контролює вхід до вагонів приміського поїзда.

Кожний громадянин **має право придбати** за одним зверненням до каси до 9 проїзних документів включно, незалежно від напрямків.

З метою скорочення часу на обслуговування, проїзд декількох пасажирів з однаковими умовами проїзду (за винятком відряджених осіб) може бути оформленим на одному проїзному документі.

Загублені проїзні документи не поновлюються. Зіпсовані проїзні документи (замоклі, розірвані, обгорілі тощо), за якими не можна повністю встановити дані поїздки, вважаються недійсними і не поновлюються.

У разі надання одному пасажирові двох та більше місць касир оформляє, як правило, рівну кількість верхніх і нижніх місць. Виняток може бути зроблений інвалідам, особам похилого віку, хворим, пасажиром з дітьми.

Виданий пасажирові **проїзний документ дійсний** тільки на час прямування поїзда між станціями, вказаними в ньому.

Приміський квиток для проїзду в напрямку "туди", виданий в день відправлення поїзда, дійсний до 24-ї години дня видачі.

Приміський квиток для проїзду "туди" або "назад", виданий попередньо, дійсний до 24-ї години дня, вказаного у квитку.

Приміський квиток для проїзду "туди і назад" дійсний: при прямуванні "туди" - до 24-ї години дня, вказаного у квитку, для зворотного виїзду - впродовж доби, не рахуючи дня видачі, а також вихідних та святкових днів. У всіх випадках приміські квитки дають право на одну поїздку "туди" і одну поїздку "назад" в період їх дійсності.

Дійсність квитка продовжується:

а) у разі запізнення пасажирові на поїзд, якщо про це було заявлено ним не пізніше 3-х годин після відправлення поїзда;

б) якщо пасажир не зміг виїхати поїздом, вказаним у проїзному документі, внаслідок хвороби чи нещасного випадку, і пред'явив проїзний документ разом з довідкою лікувального закладу не пізніше 1 місяця після відходу поїзда.

У цих випадках нова поїздка, з доплатою вартості плацкарти, може бути оформлена протягом 10 діб після проставлення відмітки.

Якщо у пасажирові виникла потреба, щоб замість дитини поїздку здійснила доросла людина, то йому надається можливість переоформити проїзні документи. Переоформлення здійснюється в спеціалізованих або загальних касах.

Дитина до 5 років, якщо вона не займає окремого місця, перевозиться з дорослим пасажирові безплатно. При прямуванні більше однієї дитини до 5 років пасажир повинен додатково придбати дитячий квиток на кожне місце, займане дітьми, але не більше двох дітей на одне місце. Для перевезення *дитини від 5 до 10 років* пасажир повинен придбати дитячий проїзний документ, який дає право на зайняття місця нарівні з дорослими

пасажирами. Пасажир, який перевозить дитину до 10 років, повинен мати документ, який підтверджує вік дитини, і надавати його особам, які контролюють, під час посадки в поїзд та на шляху прямування. Вік дитини, що дає право на пільги, визначається на день від'їзду. Вартість проїзду для дітей віком від 5 до 10 років становить 50 відсотків від вартості проїзду дорослого пасажира. Діти до 10 років допускаються до перевезення в пасажирських та приміських поїздах тільки в супроводі дорослих.

Повернення платежів за невикористані проїзні документи

Повернення платежів за невикористані проїзні документи провадиться у будь-якому пункті продажу проїзних документів залізниці з пред'явленням у касу повернення платежів проїзного документа та паспорта або посвідчення особи з фотокарткою, яке виключає будь-які сумніви щодо особи громадянина (військового квитка, студентського квитка, посвідчення водія, службового посвідчення тощо).

При поверненні невикористаних проїзних документів в касу залізничної станції:

- **за 6 годин і більше** - виплачується повна вартість квитка і плацкарти;
- **менше ніж за 6 годин до відправлення поїзда, але не пізніше 3-х годин після відправлення поїзда**, пасажиру виплачується тільки вартість квитка, вартість плацкарти

не повертається.

Виплата грошей за квитки, пред'явлені **після 3-х годин з моменту відправлення поїзда не проводиться**, за винятком запізнення пасажира на поїзд (крім приміського) внаслідок хвороби або нещасного випадку, які сталися з пасажиром безпосередньо перед відправленням поїзда (не більше доби до відправлення поїзда), підтверджених відповідними документами. У цьому випадку пасажиру повертається вартість проїзду з вирахуванням вартості плацкарти.

При пред'явленні до повернення квитків, виданих для проїзду "назад" як в пункті придбання, так і в пункті зворотного виїзду, а також оформлених від другої станції виїзду, діють положення як для квитка, виданого на проїзд "туди".

При поверненні до відправлення поїзда проїзних документів загальною вартістю проїзду (квиток + плацкарта) для 1 пасажира менше 5 грн. вартість плацкарти повертається повністю.

Якщо вартість проїзних документів після вирахування рівна або менша ціни на послуги по поверненню плати за невикористаний квиток, то плата за послуги по поверненню квитка не стягується. Після відправлення поїзда повернення таких проїзних документів здійснюється на загальних підставах.

При поверненні повністю невикористаних проїзних документів обов'язковому поверненню підлягає сума страхового збору та податку на додану вартість.

При припиненні поїздки на шляху прямування по проїзному документу, придбаному в касах Укрзалізниці, поверненню підлягає різниця в вартості квитка на весь шлях прямування і вартості квитка до станції припинення поїздки. Плацкарта на весь шлях прямування втрачає свою дійсність і поверненню не підлягає.

Вирахування сум з вартості проїзду незалежно від термінів повернення проїзних документів (але до відправлення поїзда) не проводиться при відміні поїзда, вказаного в квитку, або при затримці його відправлення більше ніж на 1 годину, при відмові від поїздки пасажира за причиною ненадання йому вказаного в квитку місця, зміни маршруту поїзда, в результаті чого поїзд не прямує через станцію, вказану в квитку, при прибутті погодженого поїзда в пункт пересадки пасажира після відправлення поїзда, яким повинна була здійснюватись поїздка з пункту пересадки. Плата за послуги по поверненню квитка у вказаних випадках не стягується.

Проїзд у поїзді

При посадці у вагон *пасажир зобов'язаний пред'явити* провіднику проїзний документ. Пасажир повинен займати у вагоні місце, яке вказане у проїзному документі, крім випадків, коли проїзний документ придбаний на проміжній станції. У даному випадку номер місця вказує провідник. На проміжних станціях пасажир допускається для посадки в будь-який вагон поїзда.

На всьому шляху прямування *пасажирам надається можливість користуватись* наявними у вагоні двома санітарними вузлами, для чого провідник вагона зобов'язаний утримувати їх відчиненими.

Користування санітарними вузлами припиняється при проходженні поїзда через станції та санітарні зони, про що за 30 хвилин пасажир сповіщається провідником або через поїзне радіо.

Пасажир можуть користуватись спальними місцями в будь-який період доби. Підняття і опускання верхніх полиць за бажанням пасажирів виконують провідники вагонів.

Постільні речі у пасажирському вагоні (матрац, подушка, наволочка, ковдра, простирадло та рушник) видаються провідником вагона за бажанням пасажирів, за окрему плату, розмір якої встановлює суб'єкт господарювання - власник (володілець) вагона. Доставка постільних речей на спальне місце пасажирів і збирання її за 30 хвилин до прибуття пасажирів до місця призначення є обов'язком провідника вагона. Пасажирів всіх вагонів зі спальними місцями тричі на добу (з 8 до 10 години, з 15 до 17 години та з 20 до 22 години місцевого часу) забезпечуються за встановлену плату чаєм та кавою.

У всіх дальніх пасажирських поїздах повинні бути ігри (доміно, шашки, шахи), які провідники вагонів пасажирів видають безплатно.

Азартні ігри на гроші у поїздах і на вокзалах забороняються.

Медикаменти з поїзної аптечки у медично доцільних кількостях, а також кип'ячена або охолоджена кип'ячена вода надаються пасажирів безкоштовно.

У пасажирських вагонах місцевих і дальніх поїздів паління дозволяється у тамбурі з не котлового боку вагона. Паління у місцевих електро- і дизель-поїздах дозволяється у будь-якому тамбурі вагона (крім дитячого вагона). У вагонах приміських поїздів, у тому числі у тамбурах, паління заборонено.

Для здійснення поїздки у вагоні іншої категорії пасажир повинен звернутися до начальника поїзда. З пасажирів стягується різниця вартості проїзду за відстань між станціями, де пасажир зайняв місце, і станцією, до якої він прямує, залежно від нової категорії вагона, до якого він перейшов.

Правилами передбачені випадки у яких пасажир видаляється з поїзда, зокрема:

а) якщо він перебуває у явно вираженому нетверезому стані та порушує при цьому правила проїзду і громадський порядок, заважає спокою інших пасажирів.

б) якщо він перебуває в стані захворювання, що призводить до порушення спокою оточуючих, і немає можливості помістити його окремо.

в) при виявленні перевезення ним заборонених до перевезення предметів та речовин і відмові видалити їх з поїзда.

Провідники вагонів мають обов'язок попереджувати пасажирів не пізніше як за 30 хвилин до прибуття поїзда до станції, вказаної у проїзному документі. Якщо пасажир проїхав станцію призначення, то повинен бути складений акт за підписом начальника поїзда, провідника вагона і пасажирів, який засвідчується штампом станції. Цим актом надається право пасажирів повернутися до станції призначення безкоштовно.

Використані та погашені проїзні документи провідник повинен повернути пасажиром за 30 хвилин до прибуття на станцію призначення пасажиром. Якщо пасажир відмовляється від отримання свого використаного проїзного документа, то провідник повинен розірвати його навпіл в присутності пасажиром і зберігати до кінця поїздки пасажиром.

У виняткових випадках, наприклад, при пред'явленні будь-якими громадянами телеграфно завіреного виклику на похорон, надання допомоги потерпілому, хворому тощо, з дозволу начальника поїзда дозволяється посадка пасажирів у поїзд, якщо вони не встигли придбати проїзні документи у касі. При цьому посадка дозволяється тільки у вагон, в якому знаходиться начальник поїзда.

Провіз ручної поклажі

Кожному пасажиром надано право безплатно перевозити із собою у вагоні ручну поклажу вагою до 36 кг на повний, пільговий, безплатний проїзний документ і 15 кг на дитячий.

До ручної поклажі належать предмети і речі, незалежно від виду упакування, що легко переносяться і за своїми розмірами без труднощів розміщуються у вагонах на місцях, що призначені для розміщення ручної поклажі. Пасажири з ручною поклажею вагою більше 36 кілограмів та з легковаговою ручною поклажею об'ємом, більшим місткості місць для її перевезення, у вагон не допускаються. Перевезення ручної поклажі понад встановлену норму і перевезення без оплати собак та інших тварин, дозволених до перевезення, спричиняє накладення штрафу. Сплата штрафу не звільняє пасажиром від оплати вартості перевезення надлишкової вартості ручної поклажі.

Кожен пасажир має право перевозити безплатно при собі понад встановлену норму ручної поклажі кімнатних птахів в клітках, портфель, дипломат або дамську сумку, бінокль, ліжжі та палиці до них, вудочки, фотоапарат, парасольку, відеокамеру, портативний магнітофон та інші дрібні речі. Дозволяється перевозити при собі, за рахунок норми ручної поклажі пасажиром, дитячі коляски, байдарки у розібраному стані та інші речі, які за своїми розмірами можуть бути розташовані у вагоні на місцях, призначених для ручної поклажі.

Ручна поклажа розміщується:

1. у пасажирських купейних, плацкартних та спальних вагонах:

- пасажирів, які займають нижні місця, - в рундуках купе;
- пасажирів, які займають верхні місця, - на третіх полицях плацкартних вагонів, у нішах купейних вагонів, на верхніх спеціальних полицях спальних вагонів;

2. у пасажирських загальних вагонах:

- пасажирів, які займають непарні місця, - в рундуках під сидіннями;
- пасажирів, які займають парні місця та місця з літерою "а", - на третіх полицях купе;

3. у приміському поїзді:

- під сидінням та на боковій верхній полиці вагона.

Забороняється розміщення ручної поклажі в тамбурах вагона, коридорі салону, проходах купе, в проході приміського вагона.

Контроль

Під час проїзду у поїзді може бути здійснено контроль. У даному випадку слід пам'ятати, що:

- якщо під час здійснення контролю поїзда виявлено пасажиром без проїзного документа або з безплатним проїзним документом, не підтвердженим документом про право на таку пільгу, то він повинен сплатити штраф, оплатити проїзд від станції посадки

до місця призначення. Штраф оформляється квитанцією, а проїзд - проїзним документом (квитком).

- якщо пасажир здійснював поїздку на підставі пільгового проїзного документа, не підтвердженого документом про право на таку пільгу, то він повинен сплатити штраф та доплату до вартості повного проїзного документа від станції посадки до станції призначення, зазначених у проїзному документі.

- якщо пасажир не має грошей для оплати штрафу, то він повинен або залишити поїзд, або пред'явити паспорт для складання протоколу і подальшої оплати штрафу і проїзду після приїзду. Несплатений упродовж 1 місяця з дня складання протоколу штраф і проїзд стягується в судовому порядку.

- у разі виявлення в поїзді пасажира з проїзним документом або з посвідченням, що йому не належить, складається акт, після чого пасажир повинен або заплатити штраф, вартість (чи різницю у вартості) проїзду, або залишити поїзд. Посвідчення, що не належить пасажиру, у нього відбирається і направляється (разом з актом) до організації, що його видала.

- особи, що контролюють поїзди, у разі виявлення перевезення пасажиром ручної поклажі понад встановлену норму повинні запропонувати йому сплатити штраф і провізну плату за весь шлях прямування (від станції відправлення) за тарифом багажу.

Відповідальність

Кодексом України про адміністративні правопорушення встановлено ряд санкцій, зокрема за вчинення наступних дій:

- самовільний проїзд у вантажних поїздах, посадка і висадка під час руху поїзда, проїзд на підніжках і дахах вагонів, самовільне без потреби зупинення поїзда, а також підкладання на залізничні колії предметів, які можуть спричинити порушення руху поїздів, що тягнуть за собою накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст. 109);

- викидання сміття та інших предметів з вікон і дверей вагонів поїздів, прохід по залізничних коліях у невстановлених місцях, що тягнуть за собою попередження або накладення штрафу від 0,5 до одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян (ст. 109);

- пошкодження внутрішнього обладнання пасажирських вагонів, стекол локомотивів і вагонів, що тягне за собою накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст. 110);

- куріння у вагонах (у тому числі в тамбурах) приміських поїздів, у невстановлених для куріння місцях у поїздах місцевого і дальнього сполучення, що тягне за собою попередження або накладення штрафу від 0,5 до одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян (ст. 110);

- провезення ручної кладі понад установлені норми на залізничному, що тягне за собою накладення штрафу від 0,5 до одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян (ст. 134);

- безквитковий проїзд пасажира, а так само провезення без квитка дитини віком від семи до шістнадцяти років у поїздах приміського, місцевого або дальнього сполучення, що тягне за собою накладення штрафу в десятикратному розмірі від вартості проїзду (ст. 135);

** неоподатковуваний мінімум доходів громадян становить 17 гривень.*

До відома пасажирів, які користуються послугами Укрзалізниці:

Ви також можете відвідати Web-site Укрзалізниці за адресою: uz.gov.ua.